

СВЕТИ ГРИГОРИЈЕ ИЗ НИСЕ

О БЛАЖЕНСТВИМА

Шесто слово

Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети (Мт. 5; 8).

Оно, што је природно да осете они, који са неког врха гледају на пространо море, осетио је и мој ум, када је, као са врха неке горе, од ове изреке Господње раширио свој поглед ка неизрецивој дубини мисли. У многим приморским местима може да се види полуусечена планина са приобалним делом, која се од подножја до врха распростире по правој линији, док се њен горњи крај, приклонивши се висини, надвио над безданом. Оно, што се природно дешава ономе, који стојећи на великој висини гледа на море у дубини, тако и мени сада кружи душа, доведена у недоумицу овом великом изреком Господњом.

Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети. Бог се појављује пред очима оних, који су очистили срце. Међутим, како каже велики Јован, Бога нико није видео никад (Јн. 1; 18). То потврђује и Павле својим узвишеним разумевањем, када каже: Кога нико од људи није видео нити може видети (1. Тим. 6; 16). То је глатки и незасечени камен, који у себи не показује никаквог трага усхођења мисли. За Њега је и Мојсеј тврдио да је ономе, који намерава да пренесе учење о Богу, Он недоступан, јер наш разум никако не може да Му се приближи услед одлучног одбијања сваке могућности да га појмимо. Мојсеј каже да је немогуће да видимо лице Господње и да останемо живи (в. 2. Мојс. 33; 20). Међутим, виђење Бога значи живот вечни, док ови стубови, Павле, Јован и Мојсеј тврде да је то немогуће. Видиш ли кружење, које привлачи душу у дубину онога, што је изречено? Ако је Бог живот, онда онај, ко не види Њега, неће видети ни живот. А да је немогуће видети Бога, о томе сведоче богоносни

пророци и апостоли. На шта се онда ослањају људске наде? Господ, међутим, укрепљује посрнулу наду, као што је поступио и са Петром, кад је запретила опасност да потоне и када га је поново поставио на чврсту воду, која не тоне под притиском ноге. Према томе, ако се према нама пружа рука Логоса, онда ће и оне, који не стоје чврсто у созерцању, поставити на чврсту мисао, и ми ћемо се без страха и чврсто придржавати Логоса Који нас руководи, јер је речено: Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети.

Ово обећање је такво, да превазилази сваку границу блаженства. Да ли ће неко, после таквог блага, пожелети било шта друго, када у томе, што је видео, има све? Наиме, према употреби која је уобичајена у Писму, видети значи исто што и имати: Видећеш добра Јерусалимова (Пс. 127; 5), што у Писму значи: наћи ћеш. Према томе, онај који гледа Бога, има све што се подразумева под благом: вечну непропадљивост, бесконачни живот, бесмртно блаженство, бесконачно царство, непрекидно весеље, истинску светлост, духовну и слатку храну, недоступну славу, бескрајно радовање и свако благо. Због тога је толико важно оно, што се овим блаженством нуди нашем надању.

Будући да је за виђење Господа неопходно поседовати чистоту срца, моја мисао поново поново бива немоћна: да ли је та чистота срца нешто, што је за нас немогуће, и што превазилази нашу природу? Ако се на овај начин може видети Бог, а ако Мојсеј и Павле нису видели Бога, и тврде да га нити они сами, нити било ко други, не могу видети, онда је, како се чини, оно што нам доноси изрека о блаженству нешто немогуће. Дакле, каква нам је корист од познања како да видимо Бога, кад за то виђење нема могућности? Зар Господ заповеда оно, што је изван наше природе, и што величином заповести надвисује меру човечијих снага? Не. Он не заповеда онима, који немају перје да постану птице, нити онима, које је настанио на копну, да живе у води.

Ако је за све остале закон саобразан снагама оних којима је дат, онда ни оно, на шта се указује у блаженству, није безнадежно. Ни Јован, ни Павле, ни Мојсеј, нити још неко сличан њима нису били лишени овог узвишеног блаженства, тј. гледања Бога. Није га био лишен онај, који је рекао: Чека ме венац правде, који ће ми дати Господ, праведни Судија (2. Тим. 4; 8), нити онај, који је лежао на грудима Исусовим, нити пак онај, који је чуо глас: Знаш те по имену (2. Мојс. 33; 17).

Како је дакле могуће да говоре истину они што, сагласно са Павлом, кажу да је виђење Бога немогуће и да им при том не противуречи реч Божија, која каже да ће чисти срцем видети Бога? Чини ми се да предложено морамо размотрити по одређеном поретку, и да ће бити добро ако на почетку изложимо кратко расуђивање о овоме. Природа Божија, сама по себи, по својој суштини, налази се изнад сваког мишљења. Људима није откривена никаква могућност да појме непојмљиво, нити је измишљен било какав начин да схвате несхватљиво. Због тога велики апостол и каже да су путеви Господњи неиспитани (Рим. 11; 3), означавајући тиме да на онај пут, који води ка познању Божије суштине, не могу да се уздигну ни људске помисли. Онај, међутим, Који је изнад сваке природе, Који је невидљив и неописив, бива, у другом погледу, и видљив и појмљив. Начина за то поимање има много. На основу премудрости, коју видимо у васељени, можемо, у загонеткама, да видимо Онога, Који је све премудрошћу створио. Ако расуђујемо о узроку нашег живота и о томе, да Бог стварању човека није приступио услед нужности него услед Свог благовољења, онда ћемо и на тај начин моћи да видимо Бога, односно да појмимо Његову доброту а не суштину. Тако и све остало, што нас води ка поимању бољег и узвишенијег, слично овоме, називамо поимањем Бога, јер нам свака узвишена мисао предочава Бога. И моћ, и чистота, и непроменљивост, и несједињење са супротним, и све томе слично урезује у душу представу о неком узвишеном и

божанственом појму. Из онога што је речено открива се да је Господ истинит у Свом обећању да ће чисти срцем видети Бога. С друге стране, не лаже ни Павле, када својим речима тврди да нико није и не може да види Бога, јер Онај, Који је невидљив по природи, бива видљив по дејствима.

Смисао оног, што је изречено о овом блаженству, не ограничава се на то да се на основу неког дејства, може нешто закључити о ономе, који дејствује. И мудрима овога века је доступно да, на основу устројства света, задобију неко познање о узвишеној премудрости и сили. Чини ми се да величина блаженства саветује нешто друго ономе, ко је способен да ово прими и да види жељено. Ову мисао објаснићу примерима. За човечији живот здравље представља неко благо. Међутим, није довољно само да знамо за здравље, него је потребно и да га имамо. Због тога ћемо тако разумети и ову изреку. Господ не каже да је блаженство знати нешто о Богу, него имати у себи Бога. Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети, али не као неки призор, који ће се појавити пред онима што су очистили душевно око. Узвишеност ове изреке представља нам оно исто, што је Логос рекао на другом месту: Царство Божије унутра је у вама (Лк. 17; 12). Отуда можемо да научимо да, очистивши срце од сваке твари и сваког страсног расположења, у својој сопственој лепоти можемо да видимо образ природе Божије. И мени се чини, да је у овој краткој изреци, Логос дао следећи савет: "Сви ви, људи, ако имате жељу да видите истинско благо, не падајте у незнање када чујете да је Божија велелепност узвишенија од небеса и да је слава Божија неизрецива, лепота неописива, а природа необухватна, јер, ето, не можете да видите жељено. Ти поседујеш меру поимања Бога, Који те тако створио да је у твојој природи остварио то благо. Он је у твоју природу утиснуо подобије блага Своје сопствене природе. Порок је, међутим, учинио то благо бескорисним и замаглио боголике црте. Ако ревносим животом опереш нечистоту која је пала по твом срцу, у теби ће поново

заблистати боголика лепота." Када са унутрашњег човека, којег Господ назива срцем, буде очишћена рђа нечистоте, која се на његовом лику (образу) појавила услед рђаве љубави, он ће поново добити подобије прволика (праобраза) и биће добро јер је и оно, што је подобно добру, несумњиво добро. Дакле, онај ко види себе, видеће и жељено. На тај начин, онај који је чист срцем, постаје блажен јер, гледајући сопствену чистоту, у том образу (лику) види и праобраз (прволик).

Несумњиво је, дакле, да након очишћења срца човек постаје блажен. Међутим, чишћење срца од оног, што га је оскрnavило, равно је усхођењу на небеса. Хоће ли се наћи нека Јаковљева лествица или нека огњена кочија, која ће га, као пророка Илију, вазнети на небо? Начин, на који се може очистити срце, може се упознати из готово сваког еванђелског учења. Поделивши пороке на две врсте, на оне који се виде на делу и на оне, који се извршавају у мислима, Господ прву врсту, тј. неправду на делу, кажњава по Старом Завету. Због тога је у Својим заповестима сваком, од забрањених дела, супротставио и посебан лек. Он најпре исцељује страст гнева, затим страст сластољубља, искорењујући из срца пожуду прељубништва. Господ исправља све по реду, установљујући закон против сваког вида порока. Открићеш да, са сваком заповешћу, реч из дубине срца одстрањује рђаво корење и тиме га очишћује од трња, које је у њему нарасло. Ако је, по твом мишљењу, ревност на добру тешка, онда га упореди с противним животом. Уколико не мислиш о садашњем, него о ном што ће бити после, видећеш колико је тежи порок. Оном, ко је слушао о геени, неће бити тешко да се удаљи од грешних наслада. Напротив, биће му довољан и страх, који је овладао помислима, да од себе удаљи страст.

Дознавши, дакле, како се у нама образују порок и врлински живот, и да нам је, према слободној вољи, дата власт и над

једним и над другим, клонићемо се ђаволског лика и одбацићемо то мрско оличење, прихватајући образ Божији. Постанимо чисти срцем да бисмо били блажени чим се у нама чистим животом покаже образ Божији, у Христу Исусу, Богу нашем. Њему нека је сила и слава у векове векова. Амин.